

Wydział Dyrygentury, Kompozycji i Teorii Muzyki

**SYLABUS PRZEDMIOTU DO PLANU STUDIÓW
OBOWIĄZUJĄCEGO OD ROKU AKADEMICKIEGO 2024/2025**

NAZWA PRZEDMIOTU	Znaczenia muzyczne
KIERUNEK <i>właściwe podkreślić</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● Dyrygentura ● kompozycja i teoria muzyki ● <u>muzyka i media</u>
SPECJALNOŚĆ <i>właściwe podkreślić</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● dyrygentura symfoniczno-operowa ● kompozycja ● teoria muzyki ● <u>muzyka w komunikacji medialnej</u> (obowiązkowo)
POZIOM STUDIÓW <i>właściwe podkreślić</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● licencjackie ● <u>magisterskie</u>
OSOBY PROWADZĄCE PRZEDMIOT:	
prof. dr hab. Violetta Kostka	
ZAŁOŻENIA, CELE ORAZ CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU:	
<p>Znaczenia muzyczne to obecnie jeden z głównych tematów kognitywistycznie zorientowanej muzykologii systematycznej. Ludzie interesowali się nimi już od starożytności, ale dominująca przez wieki teoria mimesis okazała się niewystarczająca. Wyniki badań współczesnych dowodzą, że skojarzenia muzyki z fenomenami pozamuzycznymi są rezultatem mechanizmów naszego myślenia. Odkrycie tych mechanizmów zawdzięczamy dwóm parom naukowców: G. Lakoffowi i M. Johnsonowi, którzy uświadomili nam, że metafora nie jest jakąś literacką „błyskotką”, lecz – obok pojęć dosłownych – powszechną kategorią, na której opiera się nasze myślenie abstrakcyjne, oraz G. Fauconnierowi i M. Turnerowi, autorom teorii mieszania pojęciowych, według której znaczenie wyłania się w wyniku mieszania wyselekcjonowanych pojęć pochodzących z różnych ram znaczeniowych, a konstrukcje tego rodzaju stanowią sedno zarówno codziennych znaczeń, jak i wyjątkowej ludzkiej kreatywności. W chwili obecnej kognitywnie zorientowani muzykolodzy wypracowali już szereg istotnych pojęć i teorii, dzięki którym możemy wytłumaczyć dlaczego kompozytorzy, wykonawcy i odbiorcy posługują się skojarzeniami ze zjawiskami pozamuzycznymi. W pierwszym rzędzie należą do nich wszechobecne referencje analogiczne oraz multimodalna wyobraźnia muzyczna, ale nie mniejsze znaczenie mają: pojęcia muzyczne; metafory muzyczne; kognitywna gramatyka muzyczna; cielesne zapośredniczenie rozumienia muzyki; schematy wyobrażeniowe; dźwiękowo-ruchowe przedmioty i skorelowane z nimi wrażenia; symulacje emocji; fizyczne, społeczne i kulturowe ograniczenia znaczenia; wielopoziomowe gruntowanie; wieloznaczność.</p> <p>Celami przedmiotu o nazwie Znaczenia muzyczne są: przedstawienie dotychczas rozproszonej wiedzy z zakresu semantyki muzycznej oraz zachęcenie studentów do prowadzenia własnych badań tego rodzaju w ramach prac semestralnych przedmiotu lub później w ramach prac magisterskich. Zaznaczyć trzeba, że wykłady w większości opierają się na publikacjach wydanych przez najlepsze wydawnictwa świata w ostatnich kilku latach, a duża część tych publikacji już znajduje się w bibliotece Akademii Muzycznej w Gdańsku.</p>	

Cykl wykładów otworzy filozofia M. Johnsona nazywana neuropragmatyzmem, głosząca, że podstawą naszej egzystencji są: doświadczenia, jakości, wartości, znaczenia, myślenie i działanie, a miejscem dziania się tego wszystkiego jest ciągła interakcja między organizmem (ciało-umyślem) a środowiskiem zarazem fizycznym, społecznym i kulturowym. W następnej kolejności zaprezentowane zostaną całe teorie semantyki muzycznej poszczególnych badaczy (Fauconnier i Turner, Brower, Zbikowski, Antović, Chattah), ale także pojedyncze pojęcia, potrzebne do zrozumienia mechanizmów ludzkiego myślenia, jak np. schematy wyobrazeniowe czy mentalna wyobraźnia. Jeden z bloków tematycznych będzie poświęcony zachodzącym podczas kontaktów z muzyką symulacjom emocjonalnym; obejmie zarówno zagadnienia teoretyczne, jak i interesującą przedstawioną przez Spitzera historię muzycznych emocji. Wszystkie wykłady będą zmierzać od ujęć czysto teoretycznych do praktycznych, tj. do interpretacji poszczególnych utworów reprezentujących różne gatunki muzyczne. M.in. zostaną zinterpretowane pieśni na głos z fortepianem, utwory instrumentalne programowe, muzyka filmowa, reklamy telewizyjne z muzyką, ale także utwory czysto instrumentalne typu etiuda czy sonata.

WYMAGANIA WSTĘPNE I DODATKOWE:

Znajomość podstawowych form i gatunków muzycznych oraz ogólna umiejętność analizowania struktur muzycznych.

ZALECANE FAKULTATYWNE KOMPONENTY PRZEDMIOTU:

Uprzednia znajomość bądź równoległa nauka języka angielskiego, w którym publikuje się prace naukowe poświęcone semantyce muzycznej.

BIBLIOGRAFIA PODSTAWOWA:

1. Antović Mihailo: *Multilevel Grounding. A Theory of Musical Meaning*, London and New York: Routledge 2022.
2. Juslin Patrik N., Sloboda John A. (red.): *Handbook of Music and Emotion. Theory, Research, Applications*, Oxford: Oxford University Press 2012.
3. Küssner Mats, Taruffi Lila, Floridou Georgia (red.): *Music and Mental Imagery*, London and New York: Routledge 2023.
4. Sloboda John A.: *Umysł muzyczny. Poznawcza psychologia muzyki*, Warszawa: Akademia Muzyczna im. F. Chopina 2002.
5. Spitzer Michael: *A History of Emotion in Western Music. A Thousand Years from Chant to Pop*, Oxford: Oxford University Press 2020.

BIBLIOGRAFIA UZUPEŁNIAJĄCA:

1. Chattah Juan: *Film Music. Cognition to Interpretation*, New York and London: Routledge 2023.
2. Cook Nicolas: *Analysing Musical Multimedia*, Oxford: Oxford University Press 1998.
3. Cook Nicholas: *Music as Creative Practice*, Oxford: Oxford University Press 2018.
4. Fauconnier Gilles, Mark Turner: *Jak myślimy. Mieszanie pojęciowe i ukryta złożoność umysłu*, tłum. Izabela Michalska, Warszawa: Biblioteka Kwartalnika Kronos 2019.
5. Johnson Mark: *The Aesthetics of Meaning and Thought. The Bodily Roots of Philosophy, Science, Morality and Art*, Chicago and London: The University of Chicago Press 2018.
6. Johnson Mark: *Znaczenie ciała. Estetyka rozumienia ludzkiego, przełożył Jarosław Płuciennik*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2015.
7. Lakoff George, Johnson Mark: *Metafory w naszym życiu*, Warszawa: Aletheia 2020.
8. Tsougras Costas, Stefanou Danae: *Embedded Blends and Meaning Construction in Modest Musorgsky's "Pictures at an Exhibition"*, "Musicae Scientiae" 2018, vol. 22(1), Special issue "Creative Conceptual Blending in Music", s. 38-56.
9. Turner Mark: *The Origin of Ideas. Blending, Creativity, and the Human Spark*, Oxford: Oxford University Press 2014.
10. Zbikowski Lawrence: *Conceptualizing Music*, Oxford: Oxford University Press 2002.
11. Zbikowski Lawrence: *Foundation of Musical Grammar*, Oxford: Oxford University Press 2017.
12. Zeki Semir, *Blaski i cienie pracy mózgu. O miłości, sztuce i pogoni za szczęściem*, Warszawa 2021.

EFEKTY UCZENIA SIĘ – WIEDZA:

1. Dysponuje szczegółową wiedzą z zakresu dyscyplin pokrewnych, głównie psychologii, pozwalającą na realizację zadań o charakterze dyscyplinarnym (K_W02).
2. Posiada szczegółową wiedzę umożliwiającą docieranie do niezbędnych informacji dotyczących semantyki muzycznej i związków muzyki z emocjami, ich analizowanie i interpretowanie we właściwy sposób (K_W05).

EFEKTY UCZENIA SIĘ – UMIEJĘTNOŚCI:

1. Poprzez indywidualną pracę wzbogaca warsztat naukowy w zakresie semantyki muzycznej i pokrewnych dyscyplin humanistycznych (K_U03).
2. Posiada umiejętność tworzenia rozbudowanych prac pisemnych oraz prezentacji słownych (także o charakterze multimedialnym) na tematy dotyczące semantyki muzycznej i związków muzyki z emocjami, wykazując przy tym zdolność formułowania własnych sądów i wyciągania trafnych wniosków (K_U04).

EFEKTY UCZENIA SIĘ – KOMPETENCJE SPOŁECZNE:

1. Inicjuje działania naukowe w zakresie interpretowania różnych gatunków muzycznych z perspektywy semantyki muzycznej i podejmuje projekty o charakterze interdyscyplinarnym lub też wymagające współpracy z przedstawicielami innych dziedzin nauki (K_K03).
2. Posiada umiejętność krytycznej oceny własnych działań naukowych oraz umie poddać takiej ocenie inne przedsięwzięcia z zakresu kultury, sztuki i nauki (K_K06).

semestr przedmiotu:	I	semestr realizacji przedmiotu w toku studiów:	1
wymiar godzin:	30	ilość pkt. ECTS:	2
rodzaj zajęć <i>właściwe podkreślić</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● Wykład ● ćwiczenia ● seminarium 	sposób zaliczenia <i>właściwe podkreślić</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● E - egzamin ● ZO - zaliczenie z oceną ● Z - zaliczenie bez oceny

TREŚCI PROGRAMOWE WRAZ Z OPISEM EFEKTÓW KSZTAŁCENIA:

Bloki tematyczne:

1. Neuropragmatyzm Johnsona - filozofia skoncentrowana na ciało-umyśle człowieka i jego ciągłych relacjach ze środowiskiem zarówno fizycznym, społecznym, jak i kulturowym; postrzeganie rzeczy i zdarzeń z perspektywy doświadczenia, jakości, wartości, znaczeń, myślenia i działania.
2. Metafory konceptualne Lakoffa i Johnsona oraz późniejsza teoria mieszanin pojęciowych Fauconniera i Turnera z serią przykładów proponowanych przez autorów; lista schematów wyobrażeniowych stanowiących podstawę naszego myślenia, m.in. ruch w przestrzeni, równowaga, wertykalność, skalowanie, cykliczność.
3. Znaczenia muzyczne oparte na zasadzie analogii wg teorii Zbikowskiego; analogie między dynamicznymi procesami muzycznymi a emocjami, tańcami, gestami i słowami; interpretacje semantyczne romantycznych pieśni z akompaniamentem fortepianu, arii z opery „Dydona i Eneasz” Purcella oraz piosenki z filmu „Czarnoksiężnik z krainy Oz”.
4. Znaczenia stworzone podczas słuchania utworów programowych; miniatury z cyklu „Obrazki z wystawy” w interpretacji Tsougrasa i Stefanou.
5. Wielopoziomowe tworzenie znaczenia muzycznego wg teorii Mihailo Antovicia; poziomy od najniższego do najwyższego: formalny, międzymodalny, emocjonalny, konceptualny, kulturalnie wzbogacony, indywidualny; interpretacje fragmentów muzyki filmowej, opery Ravela i muzyki programowej Griega.

METODY DYDAKTYCZNE:

1. Wykłady.
2. Slajdy z informacjami i zdjęciami.
3. Przykłady dźwiękowe (CD, DVD, online).
4. Rozmowy ze studentami na interesujące ich zagadnienia.
5. Referaty studentów.

WARUNEK ZALICZENIA KURSU WRAZ Z METODAMI I KRYTERIAMI OCENIANIA:

15-minutowy referat ze slajdami i przykładami dźwiękowymi, wygłoszony na zajęciach. W przypadku wykorzystania fachowej literatury i zaprezentowania własnej interpretacji semantycznej utworu lub jego fragmentu - ocena bdb. W przypadku zaprezentowania własnej interpretacji utworu bez rozwinięcia teoretycznego - ocena db. W przypadku streszczenia interpretacji semantycznej dokonanej przez jakiegoś autora – ocena dst.

semestr przedmiotu:	II	semestr realizacji przedmiotu w toku studiów:	2
wymiar godzin:	30	ilość pkt. ECTS:	2
rodzaj zajęć <i>właściwie podkreślić</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● Wykład ● ćwiczenia ● seminarium 	sposób zaliczenia <i>właściwie podkreślić</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● E - egzamin ● <u>ZO - zaliczenie z oceną</u> ● Z - zaliczenie bez oceny

TREŚCI PROGRAMOWE WRAZ Z OPISEM EFEKTÓW KSZTAŁCENIA:

Bloki tematyczne:

1. Znaczenia telewizyjnej reklamy Citroëna z muzyką Mozarta wg Cooka.
2. Znaczenia muzyki filmowej wg teorii Chattaha; semantyka muzyczna oparta na kategoriach: współodczuwanie, schematy wyobrazeniowe, metafora, afordancje, pamięć, archetypy i indywidualne skojarzenia; interpretacje fragmentów znanych filmów amerykańskich.
3. Znaczenia utworów czysto muzycznych: „Sonaty” nr 1 na fortepian Beethovena w interpretacji M. Antovicia i „Etiud” na fortepian Pawła Szymańskiego w interpretacji V. Kostki.
4. Muzyczne emocje muzycznej osoby; teorie emocji związanych z muzyką wg Spitzera; kategorie emocji muzycznych podstawowe i dalsze; dlaczego lubimy smutną muzykę?; podstawy humoru w muzyce - muzyczny humorysta Peter Schickele; historia muzyki z perspektywy emocji od pierwszych traktatów do dziś wg Spitzera.
5. Wieloznaczność dzieła sztuki wg Zeki’ego.

METODY DYDAKTYCZNE:

1. Wykłady.
2. Slajdy z informacjami i zdjęciami.
3. Przykłady dźwiękowe (CD, DVD, online).
4. Rozmowy ze studentami na interesujące ich zagadnienia.
5. Referaty studentów.

WARUNEK ZALICZENIA KURSU WRAZ Z METODAMI I KRYTERIAMI OCENIANIA:

15-minutowy referat ze slajdami i przykładami dźwiękowymi, wygłoszony na zajęciach. W przypadku wykorzystania fachowej literatury i zaprezentowania własnej interpretacji semantycznej utworu lub jego fragmentu - ocena bdb. W przypadku zaprezentowania własnej interpretacji utworu bez rozwinięcia teoretycznego - ocena db. W przypadku streszczenia interpretacji semantycznej dokonanej przez jakiegoś autora – ocena dst.